

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

922

71-22-44.

2249

Lidstilling. Paris. 1867.

En dansk Landmands

Vandring gjennem Pariser-Udstillingen.

Af

N. E. Hofman (Bang).

DTB Danmarks Tekniske Bibliotek

KUN
til brug på
LÆSESAL

Kjøbenhavn.

I Kommission hos Jacob Lund.

Drogt hos J. P. Schult.

1867.

4 (100) Lids

867.

ge.

061.4 (100) Paris

Exposition universelle de 1867

Hofman, N.E., En dansk Landmands ...
1867

At give et nogenlunde godt Referat af Udstillingen i Paris er, selv om man indskrænker sig til en enkelt Industri-gren, en vanskelig Opgave. Den vil jeg heller ikke forsøge paa at løse, men ifkun meddele nogle af de Indtryk, jeg der har modtaget som Danst og som danst Landmand. Med tre Kaart i Haanden, et over Paris, et andet over Marsmarken og et tredje, mit eget Photographi, som i et Lokale ved Indgangen til Udstillingen blev forvandlet til et Afgangsskaart, lydende paa otte Dage, gik jeg i Begyndelsen af April forventningsfuld ind paa den omtr. 40 Tdr. Rd. store Marsmark, der ligesom ved Trylleri er bleven forvandlet fra en Exerцерplads til et Billede af de fem Verdensdeles Gien-dommeligheder, samlede paa een Plet. Den enkelte Indgangsbillet koster den meste Tid af Dagen kun 1 fr., og Photographi-Kaart til en Uge 6 fr., men Kaartet har den Fordel at give Afgang til enhver Tid paa Dagen, og desuden til Haveanlæg, Villancourt-Den og flere Steder, hvor der ellers forlanges særskilt Betaling.

Midt imellem Frankrigs deilige Haver, Drypstenshuler, Tjyrtaarne, Ruslands Bunderhuse, Schweitzer-Pavilloner, Indiens Templer og uendelig meget mere, staaer den store ovale Udstillingsbygning paa 25 Tdr. Rd., saa at sige under eet Glastag, lig et uhyre ovalt Gasometer med yndige smaa Blomsterbede og Springvand i Midten. Efter nogle Dages orienterende Spadseren i denne brogede Verden, der uvilkaarligt leder Tanterne hen paa hvad Aladdins Lampe kunde skabe, fandt jeg, at de fleste Sager af landøkonomisk Interesse ere samlede i den store Oval, der ligger Bygningens Udkant nærmest. Derfor holdt jeg mig væsentligst til Under-

søgelsen af denne Del af Bygningen. Andre Besøgende have paa forskjellige Steder, og bedre end jeg skulde kunne gjøre det, skildret baade den hele Indretning og mange af dens Enkeltheder, ligesom ogsaa det Geniale i selve Opstillingen, som gjør det let at finde og sammenligne Gjenstande af samme Art fra forskjellige Lande. Dette vil jeg derfor aldeles forbigaae, ikke engang om vor egen danske Udstilling vil jeg sige synderlig Andet, end at den, efter min Formening, værdig repræsenterer vort eget lille Land. Men hvad angaaer de landøkonomiske Redskaber og Maskiner samt mange af Produkterne, da opstaaer en beklagelig Forvirring derved, at de findes adspalttede paa saa forskjellige Steder som i Bygningen, paa Plainen udenfor Samme og paa Den Billancourt, og man kan f. Ex. finde Plove af samme Slags paa alle tre Steder. Vistnok findes fuldstændige Kataloger, (de vare dog ikke færdige i April), som den Besøgende kan følge; men det er et uendeligt Arbejde at finde Rede i den store Masse. Derfor har jeg troet, at efterstaaende korte Veiledning vil kunne give nogen Vettelse, og just med dette Maal for Die har jeg gjort Opstillingen, som den er, hvilket, jeg dog haaber, ikke skal svække Interessen.

Naar man i den store Udstillingsbygning gaaer indesfra ned ad den Gang, hvor den danske Afdeling er paa venstre Side, og kommer til Udstillingsbygningens yderste store Oval, saa træffer man det Sted, hvor de fleste Maskiner ere opstillede, og hvor Landmændene ville finde de fleste Gjenstande af Interesse for deres Fag. I dette Rum, altsaa strax indenfor Udstillingsbygningens yderste Mur, er der for Tilskuerne to brede Gange; imellem dem ere de største, og paa Siderne mindre, Redskaber og Maskiner opstillede. Til Befvemmelighed for de Tilskuere, som gjerne ville tage et Overblik af det Hele, er der opført et Jerngalleri midt imellem de ovale Gange og ophøiet over Maskinerne. Dette Galleri gaaer helt rundt og har flere Opgange, og derfra vil man let kunne skønne hvad der findes imellem de 16 forskjellige Porte og Hovedgange. Da disse danne be-

femte Afsnit, vil man, efter min Mening, lettere kunne orientere sig, naar jeg til Veiledning anfører særskilt hvad jeg har fundet af Interesse baade i den yderste og inderste ovale Gang mellem de tilsvarende Radier.

Nærmest Skandinavien ligger Rue de Russie, derfor vil jeg begynde med denne.

Yderste Oval.

Under Vinduerne af et smukt udstyret russisk toetages Træhus sees en Pyramide af Oste og et Kabinet med allehaande Confecturer og Likører, smukt ordnede.

Til Venstre Kanoner.

Inderste Oval.

Fra Finland: Pelsværk.

Fra Rusland i et afbemt Kabinet: Bæst, Hamp, Uld, Riga=Proppe, Hørfro, Kornsorter, 1—2 Skpr. af hver Sort, i Tønder med hvælvede Glaslaag, særdeles smukt og hensigtsmæssigt ordnede, smuk Hvede fra Kharkoff.

Sverig og Norge.

Yderst.

Svenske Kornsorter i Glas, temmelig smaa Prover, men alligevel af Interesse, fordi Bøgestederne ere angivne, ligesaa Luleå og ned til Skåne. (Der findes mere i den særskilte svenske Bygning udenfor).

Norske Fiskegarn og andre Fiskeapparater, Levertran, Torsfisk m. m.

Inderst.

Jernkjæder m. m. fra Nora, Produkter fra Dannemora (Österby), Marmor fra Lewenhaupts Sliberi.

Tømmer og Brædder, Staal fra Näs Jernværk, en Figur, klædt som Fisker, i vandtæt Klædning.

Danmark.

Yderst.

Nasmussens Dobbeltplov, hidtil det eneste Redskab, jeg saa hjemme fra (dette er beklageligt, og det saa meget mere, som denne Plov synes at være mindre anbefalelig for franske Forhold), Kochs Knive, Jagds Græsser fra Sjælland

Sø, A. Benzons tørrede Urter, Rubows Mel og Skibsbrød, Heymanns hermetisk bevarede Smør til Proviant, Kornprøver, som desværre ere for smaa til at give et rigtigt Begreb om det danske Korn som Handelsvare.

Inderst.

Proppefløremaskine, Seletoi, Tonge, Bødkerarbeide, Nielsens dzierzonske Bistade, Røret af Peder Skram.

Portugal og Spanien.

Yderst.

Portvin, Kornsorter i store Glas, Marmor.

Rue de Suisse.

Yderst.

Uhrmager-Værktøi og Maskiner.

Østerrig:

Fra Andres Gubiez i Pesth en Mængde velgjorte Plove fra 40 til 55 fr.

Fra Prag: Tegninger af Maskiner, Sadelmagerarbeide, en Mængde Modeller af landøkonomiske Redskaber og Maskiner til Veiledning ved Undervisning i Landbrugsskoler, deriblandt en, som det synes, god Saamaskine, nogle praktiske Haandredskaber, f. Ex. 9—10 forskjellige Hammere, rislede paa ulige Maader (saavidt jeg kunde skjonne til at banke Kjød og Fisk mørt i Kjøkkenet), forskjellige praktiske Haandredskaber til Frugttræers Beskæring.

Af Weijs Sohn i Wien: Redskaber for Snekere — deriblandt smaa Høyle, som forekom mig praktiske; fra Franz Wertheim: en stor Mængde forskjellige smuktordnede Redskaber, imusse Prøver paa indlagte Døre.

Inderst.

Landøkonomiske Maskiner fra Borrosch & Eichmanns Fabrik i Prag.

Fra Wien: Reithofers store Lampe, Kautschuks-Rør og -Remme, Karter og Bæverritter, Sprøiter, stort Lokomotiv¹

¹ Jeg anfører sundom et og andet isinesalbenbe Stykke for at hjælpe til lettere Orientering.

Bagtkaale, Messingkanoner, stort Hulspeil, en Mængde Artilleri-Modeller.

Rue d'Autriche.

Inderst.

Baierst Humle fra Fürth, Ost under Glas, Model af Pontonbro.

Et Kabinet til Høire, hvori fra Würtemberg og Baiern landøkonomiske Produkter (Hør m. m.), smukt ordnede, Galactometre optique (nærmere at beskrive), Asphaltrør.

Fra Stuttgarts kgl. württembergiske Central-Stelle: Korn, Uld, Hør, meget smukt ordnede.

Tobaksblade fra Pfalz.

Fra Lohr: Cichorie i alle Skikkelser.

Fra Baden, Hessen og Darmstadt: Samling af landøkonomiske Produkter, Korn i store Glas med Laag over.

Biermann's Udstilling af unge Naaletræer med deres Rødder, til Anbefaling for hans Methode at anvende Kompost og Aske til at fremme Væksten.

Fra Spreichelsen (Booths Efterfølger i Hamborg) Græssæd og Græssorter.

Inderst.

Artilleri, Tegninger af den Maade, hvorpaa Speillys foreslaaes anvendt til at udspeide Fjendens Leir. Vogne og Felt-Telegraph, Hurtigpresser.

Fra Stuttgart: Røgler, Haandtag og Maskiner, stort Destiller-Apparat.

Rue de Prusse.

Inderst.

J. Carstansen: Asphaltdaggap, som saae godt ud. Prusse et Etats de l'Allemagne du Nord (som de kalde sig) har en hel Afdeling, hvori Billeder ere opstillede med Rationaldragter (ikke saa gode som de svenske og norske), Ost, Kartofler, Korn, Mel, Silke, m. m.

Fra Mecklenburg: Pølse, Skinker, Humle, Korn.

Fra den baltiske Forening og den landøkon. Hovedforening i Danzig: en Mængde Produkter, som Hønning, Stivelsjemel m. m.

Fra Schlesien: forskjellige Kornsorter, Schweigerøst, 1½ Al. i Diameter, under Glasfløffe.

Fra Giesmanskendorff har Carl Friedenthal udstillet en Mængde landøkon. Produkter.

Fra Schlesien, Baron v. Koppy, gode Kornvarer i smaa Sække.

Fra J. C. Schmidt i Erfurth en hel Udstilling af Buketter og Krands af tørrede og velbevarede Blomster til forholdsvis billige Priser, ogsaa fandtes der Portraiter af Frederik II. og Napoleon I., dannede af Immorteller, — smukke Bognsjeдре.

Fra Eldena Landbrugs-Akademi: en Mængde Modeller og Produkter, Fodergræsser, Kartofler m. m., Alt smukt ordnet.

Fra Proskau Landbrugs-Akademi i Schlesien forskellige Produkter.

Udmærket smukke Sager af brændt Ler fra Charlottenburg.

Fremstilling af podede Træer, hvor Gjennemskæringer gjøre det anskueligt, hvorledes Bodekvisten forener sig med Moderstammen.

Inderst.

Fra Berlin: Boeckes Symaskiner, en hel Afdeling af Produkter fra Dillinger, Prusse & Etats de l'Allemagne du Nord, Manometere m. m., meget store Kanoner fra Krupps Støberi i Berlin.

Her er en stor Dobbelt-Opgang til Jerngalleriet over alle Maskinerne.

Haardhedsskala samt Reagentier for Blæserør, til Undersøgelse af Mineralier efter Mohs System, Mineralier til Salg fra Freibergs Gruber, Kobber m. m. fra Grüenthal, Telegraph-Apparater.

Rue de Belgique.

Yderst.

Stor Udstilling af Hør, Korn i Ar m. m., udmærket, men ei færdig.

Porøs Kalksten, der anbefales til Landmænd som Middel til Jordforbedring paa den Maade, at Kalken lægges lagvis sammen med animalst Gødning. Ved Lustens Indvirkning vil der foregaae Salpeterdannelse, og Komposten vil vinde betydeligt i Frugtbarhed. Flere heldige Forsøg skulle være anstillede, f. Ex. paa ferme Britannia i Nærheden af Ostende.

Brandfrie Skabe, stor Kanon, Skibsbrod fra Rotterdam, hermetisk bevarede Sager, Bryn m. m.

Inderst.

Helt Kabinet af belgiske Mineralier og Jernsager, Karte-, Spinde-, Krads- og Maskiner, ogsaa Redskaber, der ere værd at tage i Diephyn, stort Orgel, Kabinet med Lys, Læder, Tobak, Klæde, Pelsværk m. m., umaadelig Dampmaskine, som det synes til at comprimere Luft for Blæsebælgene.

Skibsmodeller fra Holland.

Rue des Pays-Bas.

Yderst.

Træsorter.

Algier: Kobberstik, Messing, Træskæreri, Diamant-sliberi, interessant Fabrik, hvor der forfærdiges Sko og Støvler; Symaskiner, Tegninger til Cashemir-Schavler.

Fransk Redskabs-Fabrik „en bois“: Save og Rundsave, Skruestifter m. m. i Mængde (værd at see).

Inderst.

Palmetræ, Korke, m. m. fra de franske Kolonier.

Rue de Provence.

Yderst.

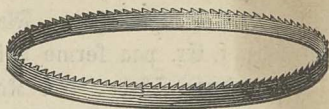
En Mængde Jernsager, Jernblik til Sold med Huller af forskjellig Form og Størrelse, Riveller-Riffelter, Rundsave af Carbonnier & Fils i Paris, Læderremme, Mano-

metere, en Mængde Gasmaalere, smukke Vogne og en Mængde Seletoi.

Inderst.

Glattere (til Papir), Fîle m. m.

Rabinet med Spader, Muldsjæle til Blove, Jerntraad m. m., Vandplanter (Alger), flæbede paa Papir. Der er Hovle, Fîle, Værktøi, Skruer, Klinger, Sage, Dyr, Rundsæve af en saa tynd Staal-

En Rundsav.

fjeder uden Ende, at de kunne trækkes rundt om to

Balser, Svampe, udstoppede

Dyr, Borster, Hestehaar, Skind og en Mængde Sager, der ikke ere til at beskrive.

Særskilt Rabinet for Mineralier og Metaller samt Jernsager.

En Uendelighed af Dampmaskiner, Sadelmagerarbeide, Vogne, Piske m. m.

Rue de Lorraine.

Inderst.

Bor m. m. til Boring af artesfiske Brønde, Vogne og Seletoi, geognostiske Kaart over Frankrig.

Inderst.

Kaart og Modeller af Minerne „de la grande Combe“, Vogne og Seletoi, f. Ex. af Signac & Fils, uhyre store Maskiner til at løfte (Kul op af Gruberne), Model af Heiseværk.

Rue de France.

Inderst.

Telegraph Apparater for Hoteller og Bygninger, Lokomotiver, en Dykker i sin hele Dragt, underjiske Telegraphstouge, Kaart over Frankrigs Telegrapher.

Inderst.

Stort Orgel over Indgangen, Rabinet for en Mængde Messingsager, der ere værd at see, Lokomotiv, som efter mit Skjøn er det største, Modeller af Orlogsskibe m. m., hørende til den keiserl. franske Marine, Telegraph-Apparater.

Rue de Flandre.

Øderst.

Interessant Raart over Havnene ved Marseille, Modeller, Fyr, Agerdyknings-Redskaber og Modeller (meget sammenfatte) af Dombasle & Noël, Dyr og Sæve m. m. af Arnheiter i St. Germain, Modeller af landøkonomiske Redskaber, Drainskaart, Flaster til kunstigt Mineralvand, stor Maskine til at trække Vand op med, Vichy: „Eaux sels & Pastilles“.

Ønderst.

Brandfrie Skabe og dirsefrie Laase, meget store Glasapparater til Fyr, smukke Sager af „terre cuite“, Maskiner „pour la tonte des chevaux (med Gas), tre Landveis-Lokomobiler (Hjulene ikke brede nok for vore danske Veie), Kabinet for Syrer og kemiske Sager, en Mængde landøkonomiske Maskiner, hvoriblandt en med skraa Cylinder, hvori Kornet gennem forskjelligt formede Huller stilles ad, Redskaber til Træers Beskæring, Agerdyknings-Maskiner, hvoriblandt et lille nydeligt Tærteværk af Joh. Penet f.ils.

Det blev sagt, at den umaadelige Dampmaskine løfter Vandet fra Seinen til de forskjellige Fontainer og Vandbeholdere paa Udstillingspladsen.

En Maskine af André til at rense Klover- og Lucernefrø, kemisk Vask og Blegeri fra ganske raat til fuldkommen hvidt.

Rue de Normandie.

Øderst.

Maskine til at trykke Visittkaart, en af de største Dampmaskiner, Maskine til elastiske Strømper, Reb og Seilgarn.

Ønderst.

Vejestoberi, Vaskemaskine med Damp og aparte Indretning til Gnidning, Galvanoplastik, Døse, Trykning af Visittkaart og Adresser, Hurtigpresse paa Papir uden Ende, utrolig fin Metalvæv.

En af de mærkeligste Maskiner, som ved Gnister fra en galvanisk Strøm med fuldkommen Noiagtighed gjengiver en Tegning i flere Exemplarer, men af ulige Størrelse (lignende

Princip som det, der anvendes for i et Telegram at gjengive Afsenderens Haandskrift — jeg saae det franske Vaaben blive tegnet i 3 Størrelser paa engang).

Rabinet for de mest udmærkede franske Silketøier, Rattuns=Valser, Maskiner i Mængde, Rør af betydelig Længde, Spinderi, hvor Silken i varmt Vand spindes op af Coconerne, en Mængde Jagtredskaber og Fiskeredskaber (ogsaa fra et engelsk Hus i Paris), Aquarium for smaa Aal, Glas med Lovfrøer.

Rue d'Alsace.

Inderst.

Hør m. m. af Société civile du traitement des matières textiles (smukt ordnet), Jerntraadsreb, Rebslagerarbejde, Kartemaskiner, italiensk Hamp, Toug og Seilgarn.

Inderst.

Fiskeudflæknings=Apparater, Kasser med Huller og Glasstænger, Metalnaale, Hegler, Karter.

Et helt Rabinet med Produits agricoles de France, Kul, Proppe, Skovuld, Trækto, Træprover af bois résineux, Kogler og Frø, overmaade smukt ordnet.

Gjennemsnit af forskjellige baade indenlandske og fremmede Træsarter fra 4 til 15 Kvarter i Tvermaal (ordnede med den Franskmandene egne Smag), Model af Savmølle, Carte forrestière de France, Frø af Cryptomenia Japonica, do. af Pinus Sabiniana (Douglas), Tobaksblade, Merinosuld fra Chatillon (Cote d'or), kraftig, do. fra Naaz (Depart. de l'Ain), overmaade fin og ædel, do. fra Batteliés, Græs (Brome de Schrader, Amerikansk Heire), som anbefales, fransk Humle fra Scharrer & Jaeger i Strasburg, Lucerne=Rodder og deres Anvendelse til Fabrikation af Papir, nye Silkeorme (vers à soie du chène, store grønne Cocons), Arnica, Rattesjodder og flere tørrede Urter, smukt ordnede i Glas, baade hele Uldpelse og mange mindre Uldprover i Glas fra Rambouillet, Uld med Silkeglands (Laine soyeuse de Mauchamp, dit Graux de Mauchamp) fra Jurincourt i Depart. d'Aisne (interessant,

— Skal nærmere omtales), Hør og Hamp, Silkeorme, Papir af Raps og andre Stængler, en Mængde smaa Glas med Urter, Frø, Græs, Kogler.

I lukkede Skabe Al, Bipper og Frø, Skovprodukter.

Naar man igjen gaaer ud af Kabinettet:

Hørhegle = Maskiner, Børste = Maskiner, Maskine til at væve Sigtdug helt rund (meget interessant, ved en galvanisk Strøm sættes en Klokke i Bevægelse, hver Gang en af de fine Traade brister), Hampereb og tyndt Seilgarn, NB. som ikke er snoet, Jern til finest Traad.

Grand Vestibule med Porte de Paris.

Inderst.

Smukke Fiskeredskaber, Buer og Pile fra London, Digler fra Birmingham, engelske Modeller af Møller, Kristus og 12 Apostle (vævede).

Kjærne med 4 Tønder (excentrisk rundtgaende Bevægelse).

Gasmaalere, Savværk til at skære Figurer, saasom Navne, ud i Træ.

Inderst.

Aberdeens Granit, engelske Fabrikater, en af de største Dampmaskiner med to Cylindere; paa den ene staaer l'Angleterre, paa den anden la France, og midt imellem læses: l'union fait la force.

Rue d'Angleterre.

Inderst.

Bastemaskiner, Fabrik af Blyanter, do. af Synaale, fineste Tæpper, Maskine til at skære og falske Brevkonvoluter.

Kabinet for engelske Pickels m. m.

Lokomotiver.

Inderst.

En Mængde af de interessanteste Bæverstole, Pistle, Sadler, Sporer, Vogne, Seletoi og en Mængde udmærket Sadelmagerarbejde, en Vogn med Paraplui over, Stenful fra Australien.

Rue des Indes.

Yderst.

Kabinet med Skibsbrod, Korn m. m., hermetisk henfugte Sager fra London.

Glasfyr af umaadelig Størrelse, Sproiter og Rednings-Apparater.

Hal for Drikke- og Spijsvarer, f. Ex. Smith's celebrated New-York Porter.

Prøver af Mais m. fl. Kornsorter fra Amerika (Maisfolber paa $\frac{1}{2}$ Alens Længde).

Inderst.

Fra New South-Wales Træ, f. Ex. Auracaria Cunninghami; fra Port Natal Elfenben, Horn og Skind.

Plan til Indretning af en engelsk farm paa 500 acres Størrelse.

Gaase fra London, 6 Stkr. udmærket smukke Dampsproiter.

Fra den argentinske Republik: Træ og Skind.

Plan over Kanalen.

Rue d'Afrique.

Yderst.

Fra Tyrkiet: Korn og Frosorter, Silke m. m.

Udstoppet Elefant.

Inderst.

Kabinet, hvor ægyptiske Produkter ere opstillede, deriblandt Kornsorter i 9" Glas.

Stor Samling af Mineralier fra Reggio i Italien.

Fra Academia agraria Pesaro: raa Bomuld m. m., en Kolbe af *Holcus compactus*.

Fra Catania: Ris, Kastanier, Korn i Glas, 13 Fod lange Hampestangler, Hirse (med Rod), en stor Mængde Bonner, Mais m. m.

Jeg har anført Gjenstandene, saaledes som jeg fandt dem i samme Afdeling mellem to Gange eller Radier. Der findes mellem de Maskiner, som staae opstillede i Midten, mange Gjennemgange, og saaledes vil den Besøgende kunne finde meget af hvad han maatte søge uden just at gaae begge de store Dvaler rundt, hvilket optager megen Tid. Dampmaskinerne og de Fabriker, som drives af dem, kunne ei hele Tiden være i Bevægelse; men Interessens vil uvilkaarligt samle mange Tilskuere baade om de kunstige Kartes, Spinde-, Trenne- og Bævermaskiner saavel til Bomuld som Silke (hvilken sidste man seer behandlet lige fra Ufspindingen af Coconnerne), og om Fabrikationen af Hatte, Stovler, Øster, Brevkonvoluter, Kurve med m. m.; om Hovle-, Sæve- og flere til Træarbejde beregnede Maskiner. For den Tilskuer, som vil noies med et Overblik, tilbyder den over dem alle i Midten byggede Gang, som tidligere omtalt, en herlig Leilighed.

I Parken udenom, der skal udgjøre omtr. 15 Tdr. Rd., vare mange Bygninger endnu ikke færdige; men jeg vil nævne dem, som jeg kunde faae Udgang til, og som forekom mig af større Interesse.

Naar man, kommende fra Pont Jena, gaaer ind paa Marsmarken, der nu er forvandlet til et stort Villaparti med Udstillingsbygningen i Midten, har man til Venstre Keiserens udmærket smukke Afstrædelsesbygning, simpel, men overmaade smagfuld — kun een Etage, saa at Publikum med Lethed overseer alle Gjenstande i Bygningens 3 Værelser. Til Venstre har man den kunstige Sø (der er lagt en hel Skaal af Asphalt i Bunden for at holde paa Vandet) med det franske Tårn.

Lidt længere fremme findes Ambulance-Vogne, fremstillede af Société de secours aux blessés militaires. Jeg saae der en Kurv paa Hjædre og to Hjul, ogsaa til at bære, som forekom mig meget hensigtsmæssig.

Franske Varmeindretninger, især Raminer, Kirkeklokker, som Stoberen har søgt at henlede Opmærksomheden paa;

de ere stemte saaledes, at et Uhrværk, der sætter Hamrene i Bevægelse, spiller en Melodi, der kan høres vidt og bredt over hele Udstillingen; en Bygning for Galvanoplastik, en do. for Glasmaleri, et Schweitzerhus med Baskeri.

Naar man saa har passeret endel Artillerigjenstande og en Ruin, kommer man til en Bygning med Hurtigpresser, Materialier til Jernbaner og en Mænge Maskiner.

Dernæst en Bygning med Lamper og Fyr, Teglværksprodukter, Urinaire m. m. dsl., Filtre, Bæsteborde.

Gaaer man forbi de tre store Indgange, modsvarende Rue de Flandre, Rue de Paris og Rue de Lorraine, træffer man en Bygning for Post og Telegraph.

Hele det Trapez, som ligger til Venstre for den store ovale Bei (Boulevard), er en særskilt indhegnet Have, som nærmere skal omtales. Indenfor den omtalte Boulevard findes en Bygning for franske Vogne og Modeller, en nederlandsk Bygning med Udstilling af Malerier af den nederlandsk Skole, hvoriblandt meget tiltalende Stykker, som Søstykke Nr. 59, Aftenstykke Nr. 133, Snestorm, af Schelfhout.

En lille interessant hollandsk Uvlsgaard, Rostald, Kammer, Alt under Straatag.

Dernæst en Bygning med Udstilling af belgiske Kul, Maskiner og Vægte, stor Maskine til at skalle og rense Frø og Kornsorter, især beregnet paa Sædekorn, Hørbrydemaskiner efter nyt Princip, emaillede og fortinne Kar.

Dampsliberi af Diamanter og andre Edelstene.

Hus med belgiske Malerier.

Vestiaire, o: en Bygning, hvor man afleverer Frakker, Stofke, Parapluier m. m.

Udmærkede belgiske Maskiner, Vogne, Lokomotiver m. m.

Udenfor Bygningen Vandtønder paa Hjul, Redskaber, som Sædeplow, Rodsugt-Skæremaskine, Kornsjækevogn, Rensmaskiner, Jernstangstrømler m. m.

Rue de Belgique.

Yderst. Ferme modèle agricole de Seine & Marne.

(Mr. Giot à Chevry, Cossigny).

Ret gode Jaarehæffe. Jaarene selv middelmaadige. Flytteligt Væredstelt, om Sommeren benyttet til rund Stald — 12 Køer i Kreds, (disse saae godt ud), rund Mødding udenfor med Pumpeværk for Urinen.

Arboriculture og Horticulture.

Ved Indgangen hertil vare Prøver af Jaar fra Mr. Garnots Skæferier paa over 1000 Stkr. (baade Merinos, Southdowns og Dishley), noget blandede.

Køer og Tyre af forskjellig Race, tilhørende Mr. Leroy, smukke Dyr, især en normannisk Tyr og en hollandsk Ko (der havde megen Lighed med vore danske).

Oste (fromage de Brie), fremstillede under Glasfløkker, runde og temmelig store, men ualmindelig tynde.

Under Navn af Horticulture vare udstillede lette Redskaber, Seletoi, Vertoi, Formeringspotter (1" i Diam.¹ og 1" dybe, meget tynde).

Kornsorter i Ag, Uldprøver, Hør, Slibestene med særskilt Apparat til at holde Jernet, som skal slibes, i samme Stilling mod Stenen.

12 Drivkasser med Binduer.

En stor Mængde Agerdyrkningsredskaber og Maskiner.

Gaaer man ud fra denne Ferme, findes til Høire en Bygning, hvori Kongeriget Sachsen har givet Prøver paa Regeringens og Folkets forenede Bestræbelser til Folkeoplysningens Fremme. I et større Rum er der fremstillet Exemplarer af alle de brugte Lærebøger og Elevernes Haandskrift. Det Særegne ved Undervisningsmetoden

¹ Det erklæres for nødvendigt, naar Stiklinger skulle lyffes, at Jorden presses tæt sammen om hver af dem. Dette kan sikkest opnaaes ved at give hver Stikling sin lille Potte, og sætte denne i fugtig Værk under Bindue, hvor ingen Solstraale eller Luft maa komme til, før Rødderne have begyndt at vise sig. Denne Fremgangsmaade med ganske smaa Formeringspotter har ogsaa sin store Nytte ved Udpantningen.

forekommer mig fornemlig at ligge deri, at Bornene lære at optegne, stave og skrive paa engang. Gjenstanden skal først levendegjøres for Tanken ved Tegning, f. Ex. af en Fisk, saa gjøres Rede for Navnet ved Ordlyd og Bogstavering, og tilsidst kommer Skriften.

I et andet Hus ere Borster, Karter, Ferngittre, Sten-toi, Flaster, Skabe, Bænke m. m.

Allerlængst tilbage ligger en af de største Bygninger; det er Bespisningslokalet for de Arbeidere, som ere sysselsatte ved Udstillingen. Den har 50 Fag Vinduer paa den lige Side og omtr. 60 paa den anden, hvor Indgangen er gennem en Rotunde. Under hvert Fag er et lille Bord med Marmorplade, og Huset har en saa stor Brede, at der kan staae to lignende Borde inde paa Gulvet. Saaledes, troer jeg sikkert, kunne omtr. 800 Personer faae Plads paa engang. Man spiser der for 1—2 fr. incl. Vandvin (vin ordinaire).

Smukke militaire Telte baade for Officierer og Soldater. Roquesfort-Ostefabrik var desværre ikke færdig.

Staaltraadsfletninger til Hundegaarde, Volierer m. m.; den Maade, hvorpaa Fletningerne strammes, synes mig at fortjene Opmærksomhed.

Gode Redskaber, med Overskrift „aux amis des progrès“.

Jeg vil her omtale det Indtryk, som de udstillede Redskaber og Maskiner gjøre i det Hele. De franske ere som oftest tunge, men stærke, beregnede paa at overvinde en stor Modstand. Det kan have sin Berettigelse, især hvad det sydlige Frankrig angaaer, baade fordi Jorden der er meget stenet og tung, og fordi man i Stedet for Heste for det Meste betjener sig af Mulsæler, der ligesom Dyr ere af et mindre fyrigt Temperament, men lægge deres Vægt jevnt i Tøiet uden at blive stødige. I det nordlige Frankrig benyttes vel Heste, men disse ere, især hvad Percheron-Racen angaaer, spærlemmede og stærke. Redskaberne fra Dombasle og Noels Fabrikker nyde endnu en vis Anseelse og ere udstillede i Mængde, men en dansk Landmand vil forgjæves søge noget, der kan blive ham af

synderlig Nytte, thi hans egne Redskaber ere meget lettere og, som det synes, mere hensigtsmæssige for danske Forhold.

Noget af det Interessanteste at besøge er den større Bygning, som indeholder de franske Agerdyrknings-Produkter; den falder sig: Exposition collective des produits agricoles des diverses parties de la France. Her har man en Samling af Alt, ligesom den bekendte Roquefort-Ost og Beurre cuit de la haute Savoie til tørrede Frugter, Kornsorter, Frø, Roer, Spiritus, Hør (udmærket), Hamp, næsten 6 Alen lang, Biskaber i Stageskader, Asparger, Rødder m.m. Staaltraadefletninger til forskjelligt Brug.

Hus med Vinsade, Kirkeklokker, et særskilt Hus for agriculture i forskjellige Afdelinger, forskjellige Gjenstande, udstillede fra Theneuille i Nærheden af Moulin i Departement Allier; her bemærkes noget af den smukkeste Rug, men intet Byg. En deilig Gruppe af Terrakotta ligeoverfor umaadelige Sæbblokke, som vise den Størrelse, som Fyr, Gran, Eg, Aft, m. fl. Træer kunne opnaae i Frankrig og Algier.

Vin- og Oliebryggeriet var endnu ikke aabnet.

Gaaer man over Rue de Prusse, kommer man til de Huse, som repræsenterer de nordiske Rationer. Nærmest Udstillingsbygningen er det lille, beskedne, straaetækkede, danske Bindingsværks-Hus. Et norsk Bondehus med Svale, saadan som det findes i Hardanger, overmaade smagfuldt, indeholder Redskaber og Produkter samt et smukt Udvalg af Plove, Harver og Maskiner, hensigtsmæssigt opstillede. Et svensk Bondehus fra Dalarne (en Efterligning af det, hvortil Gustav Basa tog sin Tilflugt) giver, ligesom hint, en god Forestilling om den nordiske Bondes hele huslige Indretning, og Rummet forinden indeholder en interessant Samling af en Mængde hensigtsmæssigt opstillede Redskaber og Maskiner, deriblandt gode Plove, svenske Jernharver, Gystirpatorer, en Rulleharve, Rensmaskiner, Gymnastik-Apparat, Allun m. m. samt svenske Agerbrugs- og Bjergværks-Produkter.

Gaaer man herfra igjen udesten, træffes en stor Bygning, Ecole de Suisse, med smukt udstoppede Dyr og Redskaber.

I den bagerste Række af Schweigermaskinerne er der Centrifugal-Pustere og en Mængde Redskaber, hvorefter ret gode Modeller af Sibotter, Ostelædetoi, brandfrie Skabe, Piber til at røge Bier med, Filter for at lade Honning løbe af Ragerne, pressede Bogtavler til at flåbe paa Hammerne af Dzierzonste Bistader. I en anden Afdeling Stole og Borde af Træ, Vinsæbe, Glas og Læder fra Zürich.

Keiseren af Rusland har ladet opføre en særskilt Stald, naturligvis efter russiskt Monster. Publikum har Udgang til de deri opstillede 24 Hingste nogle Timer om Dagen, og desuden føres Hestene næsten daglig ud af Stalden. De nævnes under 4 Klasser; iblandt Kavalleri-Hestene syntes jeg — uden at være Hestekjender — bedst om Fasan, fra Gouvernement Voronège, Produkt af engelsk og arabisk Blanding, dernæst om Bivouac, fra Gouvernement Kazkof, af orientalsk og russisk Herkomst. Iblandt de forædlede Rideheste (2. Klasse) er Ouslad den brillanteste, den er fra Gouvernement Smolensk. Hals, Hoved, Kryds og Ben synes ikke at lade noget tilbage at ønske. Ogsaa Bedouin er meget smuk, sjønt 11 Aar gammel, den har vundet de fleste Præmier, men synes mig at være for fin. Nepobedimy, af Orloff Race, meget stærkt bygget, aparte russisk med noget afflydende Kryds. Det er interessant af Optegnelserne om den i Rusland fordelagtig bekjendte Race, Trotteurs, hvortil de sidstnævnte 3 Hingste høre, at erfare, at der, blandt Andet, ogsaa flyder dansk Blod i deres Aarer. Den 3. Klasse er Trækdyr. I denne udmærker Samolet sig, en 6-aars graa Hingst, stor, stærk og pyntelig, og Bogatir, som har megen Lighed med en af de bedste danske Bondehingste. I 4. Klasse ere forskellige Slags Heste: Fine, lille og tæt, ikke ulig en norsk Slædetraver, Konfetka, lys, med sort Stribe ned ad Ryggen, noget lig en Blønding. Donetz, en sort Rosahest, fin, men stærk og smuk. Bachkir, stærkt bygget, med Die og Lød ikke ulig Knabstrupracen, stammer fra Stepperne ved Ural. Hver af de bedste Hingste har sin Oppasser; men desværre

Kan man ei indlade sig i Samtale med dem; til hvert Spørgsmaal ryfte de paa Hovedet og svare „Rus-Rus“.

Bed Siden af Stalden er et særskilt Hus med 2 ualmindelig store russiske Hunde (Mynder).

Gaaer man noget tilbage, have Portugiserne opført et Hus med smukke Repræsentanter af deres Frembringelser, Træ, Korn, Ris, Bønner i store Glas, Ham af store Slinger m. m.

Fra Dijon stor Redskabs-Udstilling, f. Ex. Vedharver, Kornharper, Kjørneværker i skjævtiddende, rundtgaende Tønder, Lokomobiler, Tærsteværker, Saamaskiner, Skæremaskiner, Haandredskaber m. m.

En særskilt Bygning indeholder Lokomobiler og Tærstemasiner af Cumming fra Orleans, samt et simpelt og, som jeg synes, hensigtsmæssigt Træk for Heste til en Pris af 1000 fr.

Bagerst findes en stor Bygning for Redskaber, Skæres, Rense- og Knusemaskiner, do. til Brøddeltning, Jernsøld i uendelig Mængde, Apparater til boissons gazeuses, Kornharper efter et særskilt Princip (flere Harper efter samme Princip findes paa Den Villancourt).

Imellem denne Maskin-Bygning og det store Lokale for Arbeidernes Bespisning findes den største Mængde af Dombasles og Noels Redskaber.

Vende vi herfra tilbage ind mod Udstillings-Bygningen, findes et straafladt Hus for Bier med fine Staaltraadsgittere.

En stor Bygning med firkantede Taarne indeholder en Udstilling af spanske Produkter. Skjønt denne ikke var færdig, saae jeg dog, at den indeholdt smukke Prover paa Marmor, Metal, Vin, Stenful, Plove med Muldfjæl til høire alene, og til venstre alene, Haandredskaber, hvoriblandt nogle ret gode, samt Kornsorter af mærkelig Størrelse, Presjer m. m.

Rigeoverfor den russiske Stald, men indenfor Boulevarden, ligge Bygninger, som repræsentere de russiske Bønders Bo-liger. Der er runde Sommer-Hytter, tækkede med sammen-

syet Barf, do. for Vinteren, dækkede med uldne Tæpper, en russisk Vandbygning af Planker, omtrent som de norske, med Udbygninger og af en tiltalende Arkitektur. I et Rum forneden fandtes Seletoi og Redskaber, Klædninger af Filt (Toi, som ikke var vævet), Husgeraad, Truge og Kander, lignende de skandinaviske, Pelsværks-Klæder. Ovenpaa fandtes en Forstue med Kammer, deri Kaffelovn af Klinker med Bagerovn indeni, Seng med Omhæng og Kniplinger, altslags Husgeraad, som Koste af Grene og Bast. En større Bygning indeholder russiske Vogne og Karioler, lette og dog stærke.

Til den russiske Jury er opført et særskilt russisk Kontor, en lille, men smagsfuld Bygning med store udstaaende Tag-gable.

Passerer man herefter rue de Russie, træffer man udenfor Udstillingsmuren og under dens udskydende Tag paa en stor Mængde Restaurationslokaler, og deriblandt det lille, befredne, danske, smukt prydet med Dannebrog udenfor, hvor man hos a Porta kan faae godt dansk Smørrebrød forholdsvis billigt.

Efter at have passeret rue d'Afrique, faaer man et Hus med Glasmalerier tilhøre og betænker sig ikke paa at gaae over i 2 meget lange Bygninger med dækket Gang foran. I den første af disse Bygninger have Amerikanerne deres interessante Udstilling af alt Muligt, f. Ex. 30 Symaskiner, Haandredskaber, som Grebe, Hakker, Spader, lette og hensigtsmæssige. Modeller til Hjul (som forekomme mig værd at lægge Mærke til), aparte Vaskemaskiner, som vist ere praktiske; lette Kjøretøier, do. til Transport af Saarede, Rensmaskiner, Ploiemaskiner, Plove, Høstemaskiner, Alt værd at undersøge. Fremdeles et nyt Signaliseringsapparat, hørende til Ericsons kaloriske Maskine; store og smaa Bægte, Pumper m. m.

Den anden Bygning, som tilhører Engländerne, begynder med en stor Mængde Produkter fra Indien, Harpiger, henhørende til materia medica, Taver af det nye Løugmateriale, Corchorus olitorius, Prover af Uld, Bomuld, Træ,

The, Tobak. Fra Irland smukke Modeller til Hestestalde og alt Tilbehør, af Musgraves Patent, Belfast, Sadler fra Samme. I den engelske Udstilling findes fra Smyth & Fils i Suffolk Saamaskiner, Skære-, Høste-, Haffelse- og Tærse-maskiner m. m.; af en Kornhandler en Mængde smukt ordnede Prover af Korn og Frø under Glas. En stor Mængde Maskiner af Howard, Coleman & Norton; endvidere Prover af Korn og Frø fra Leed. Fremdeles findes Leer og en uendelig Mængde af alle Slags, som man kan bruge Dage til at gøre sig noiere bekendt med. Der var ogsaa udstillet en særskilt Sort Vikuber med Glasflokker over — Klokker, i hvis øverste Top er anbragt en Nabning, og derigjennem et lille hængende Net af fineste Metaltraad; de skulle være hensigtsmæssige til at drive Bierne ud uden at dræbe dem, saa at man kan tage Honningen. Endvidere findes Vandtruge, lette Haandredskaber, Kaffemøller, Knive, Sage og andre Redskaber.

I det øvrige Kvarter, som indeholder tyrkiske, chinesiske og flere østerlandske Bygninger, var endnu kun meget lidet færdigt til at aabnes. Imidlertid saa jeg dog noget af det, der har størst Interesse, saaledes en særskilt Bygning, der fremstiller i Terracotta ikke alene den Del af Suez, hvorigjennem Kanalen bliver gravet, men ogsaa Modeller af de Redskaber og mærkelige Maskiner, som have gjort det muligt for Entreprenøurerne at bringe dette store Foretagende saavidt, at Kanalen nu om 32 Maaneder skal være færdig, saa at den kan passeres af større Skibe, uden at disse omlades.

Paa de store Bygninger, som opføres af Amerikanere og Englændere, blev der arbejdet saa ivrigt, at de vistnok ville blive færdige i Mai, men endnu i Slutningen af April vare de usfuldendte. Jeg vil derfor kun tilføie, at paa den engelske Side opbygges der ligeoverfor det store franske Fyrtaarn et engelsk Fyrtaarn, som, efter Stillaadset at domme, vil blive endnu større end det franske.

Endelig findes der ligeoverfor Reiserens Pavillon en Af-

trædelsespavillon for Prinsen af Wales, men den var ikke færdig.

Hidtil har jeg ikke omtalt det storartede Haveanlæg, som optager Pladsen udenfor den ovale Boulevard imellem Porte de l'Ecole (ligeudfor Rue de Belgique) og Porte St. Dominique, (ligeudfor Rue de Lorraine). Hertil betales særskilt $\frac{1}{2}$ fr. for Afgang af dem, som ei have forsynet sig med Photographi-Kaart. Jeg har desværre ikke seet det færdigt — hvilket jeg meget beklager, baade for det store Drivhus'es Bedkommende og for Stalakthulerne med Afvarier for baade Færst- og Saltvands-Dyreverdenen — men jeg saae Haveanlæg blive til, og det havde sin store Interesse at bemærke, hvorledes store Træer plantes med Rod (Druehyld var et af de Træer, som lod til at tage en Flytning med nysudsprungne Blade ilde op), Græsplainer lægges, tildels af tilførte Græstørv, Kanaler og Søer graves og belægges i vidunderlig fort Tid med en Asphalt-Skaal, som gjør Bunden uigjennemtrængelig, altsaa vandtæt. Hvor der var Sand den ene Dag, var der ofte et smukt grønt Anlæg fremtryllet den næste. Et Palmetræ, som jeg i Hyères ved Middelhavet saae i Marts Maaned hos en Hr. Denis, var, da jeg kom til Paris i April, det første store Træ i det store Glashus, som man ivrigt arbejdede paa. Det er mig umuligt at nævne alle de Anlæg, Blomsterhuse og Varmhuse, som jeg der saae; men det forekommer mig, at det Hele vilde have vundet, om det var blevet mindre overfyldt. Diet faaer sjældent Lov til at hvile med Ro paa noget af de forresten hver for sig saare interessante Anlæg.

Roser, Azaleer, Orcheideer, Bregner, Cactus (forskjellige Arter podede paa hverandre) vare endnu i April under Tag, men udenfor havde man Magnolier, Laurbær, Auracarier, Wellingtonier og en stor Mængde andre smukke stedsegrønne Træer og Buske, som jeg ikke tidligere har kjendt, til at dække de kunstige Høider og til Dannelse af smukke Busketter. Det bemærkes, at alle Busketter og Plainer vandes, naar det behøves, to Gange om Dagen.

Som Landmand besøgte jeg ogsaa Den Villancourt, som ligger en Times Kjørsel fra Paris. Her ere lange Træhuse, opførte til Kreaturer, hvoraf nye hver 14. Dag stilles til Skue (og om mulig til Salg), og aabne Skure til en uendelig Mængde Redskaber og Maskiner. Store Strækninger af Den ere desuden bestemte til forskjellige Dyrkningsforsøg. Man var især med Plantning af Frugttræer og Naaletræer til de saakaldte Pépinières; men for Resten var endnu kun meget lidt gjort. Jeg var to Gange paa Den og saae to Udstillinger af Kreaturer, Køer, Faar og nogle faa Svin. Af Køer saae jeg udmærket Slagtekvæg, saavel af engelsk Korthorn som af normannisk Race. En Stud af den sidstnævnte Race havde sikkert en Høide af 14 Kvarter og var det sværeste Exemplar, jeg nogensinde havde seet. Blandt de Korthornede var en Ko, der i mine Tanter var udmærket, baade for dens fine Lemmer og for dens Udvækter, kan man gjerne sige, af Fædt; jeg opfordrede vor udmærkede Dyrmaier Kjørbøe (han er født i Christiansfeldt) til at male den. Et Svin af Prins Alberts Race var et mærkværdigt Sidespykke til Roen, og blandt Faarene fandtes en Dishley-Væder, som man skal søge længe efter for at finde Mage til. De først udstillede Dyr vare mest Merinos- og Southdowns-Faar, samt Blandinger; men deraf forekom Intet af synderlig Interesse. Man har prøvet paa at krydse det frugtbare, langørede chinesiske Faar med Merinosfaar, men Resultatet har ei svaret til Forventningerne, og de Krydsninger, jeg saae, vare i høi Grad uensartede og daarlige i enhver Henseende.

Med Hensyn til Redskaberne forekommer det mig at være uheldigt, at de samme Fabrikanter, f. Ex. Dombasle & Noel, have Produkter omtrent af samme Slags stillede tilskue paa tre Steder, baade i Udstillingsbygningen, uden for samme og saa igjen her paa Den. Meget Nyt og Anvendeligt har jeg ei truffet her. En Plov til Gypning, en do. til at løsne Undergrunden, og en do. til at ploie Kartofler op med, Kornrensmaskiner, som ved en simpel Mechanisme kaste tunge Gjenstande, som Sten, fra en skraa Træ-

flods til en anden, indtil de falde bagud. Smørfjærner, Rodfrugtstøre-Maskiner, en billig Sugepumpe til 35 fr. En saakaldt Bruloire til at sive Haarene paa Husdyrene med. Her findes endvidere en Indretning, hvorom det hed, at Landmanden ved dens Hjælp bestandig skal kunne have varmt Vand uden nogetsomhelst Ilddebrændsel. Den bestaaer i en Samling af Robberrør, som holde 123 litres (127 Potter), og har en Indgang og en Udgang. Rørene ligge alle i samme Plan, og Meningen med dem er, at de skulle lægges ned i Bunden paa Faarehuset. Naar Stroelse og Gjødning, der, som bekjendt, kun et Par Gange om Aaret tages ud af Stalden, ved at omslutte Rørene, meddele dem den stærke Varme, som Faaregjødning altid udvikler under Gjæringen, skal Vandet næsten kunne naae Røgepunktet. Naar Landmanden har to saadanne Indretninger og lægger den ene ned, naar den anden begynder at køles, skal han, ved saaledes at veksle med dem, bestandigt kunne forsyne sig med varmt Vand til forskjelligt Brug. Ideen er simpel og klar; men om den er praktisk, maa Forsøg afgjøre; maaskee kan f. Ex. Gjødningens Gjæring hæmmes ved Vandets afkolende Gjennemgang. En Muldstuffe for Hestekraft synes hensigtsmæssig derved, at smaa og brede Hjul formindste Gnidningsmodstanden. En større Lænkeharve med firkantede Led, hverandet lodret og hverandet vandret, gjør den vistnok til et af de bedre Redskaber.

Flyttelige Faarefolde af Metaltraad syntes hensigtsmæssige baade ved deres Lethed og ved den Maade, hvorpaa de afstives, sammenføies og trækkes sammen (naar de give sig ved Traadens Forlængelse).

Iblandt de mindre Redskaber have nogle smaa Sproiter og lette Hjulbøre især tiltrukket sig min Opmærksomhed.

Endnu er der vist meget paa Villancourt, som fortjener Opmærksomhed, men indtil Slutningen af April laa de fleste Sager der endnu i et uordnet Chaos.

Jeg er overbevist om, at dersom jeg havde haft Tid og Kræfter til strax at gjøre den hele Tur gennem Udstillin-

gen om igjen, vilde jeg have fundet mange flere Gjenstande, som vare værd at omtale; men jeg tilstaaer, at jeg var træt af at see og reflectere, og jeg tør troe, at det vil gaae de fleste ligesaa, fordi Mængden og Forskjelligheden af de Gjenstande, man gjerne vil gjøre sig bekendt med, er saa overvældende stor — man magter ikke at fatte det Hele! —

Jeg skal til det tidligere Anførte endnu sige følgende nærmere Oplysninger om enkelte af de udstillede Gjenstande:

1. en optisk Flødemaalet (Galactometre optique) er udstillet af A. Vogel, dertil hører:

a. et Glas med Maal for 50 og 100 Cubik-Centimetres Vand.

b. en Prøver, dannet af to Glasfiver, som staae i 5 Millimetres Afstand fra hinanden.

c. et graderet Glasmaal med Mærker for hver halve Cubik-Centimetre.

Den Mælk, som man vil undersøge, rystes først for at blive vel blandet; derpaa tager man i det graderede Glas en vis Mængde Mælk og hældes den draabevis i 100 Cubik-Centimetres Vand i forstævnte Maal. Blandingen rystes, og deraf hældes lidt ned i Prøveren; derpaa tænder man et Børllys og betragter dets Flamme igjennem det imellem Glaspladerne værende Mælkvand. Kan man skjelne Omkredsen af Flammen, hældes Mælkvandet tilbage i Glasfen, og en Cubik-Centimetre Mælk sættes endnu til Blandingen. Denne rystes og prøves atter mellem Glaspladerne; kan Omkredsen endnu skjelnes, sættes fremdeles en C.-Cmtr. Mælk til, og dermed vedblives, indtil den koniske Omkreds af Flammen aldeles forsvinder for Øiet. Da angiver Summen af de tilsatte Cubik-Centimetres Mælk, hvormegen Mælk der behøves for at gjøre 100 Cubik-Centimetres Vand uigjennemsigtige for Øyet i en Tykkelse af 5 Millimetres = $\frac{1}{2}$ Centimetre. Det er indlysende, at jo federe Mælken er, desto mindre behøves der at sættes til Vandet. Mælkens Fedme kan da bestemmes efter høstaaende Tabel:

Mælk Cubit- Centimetres.	Fedme i 100 Dele Mælk.	Mælk Cubit- Centimetres.	Fedme i 100 Dele Mælk.
1	23.43	14	1.88
1.5	15.46	15	1.78
2	11.83	16	1.68
2.5	9.51	17	1.60
3	7.96	18	1.52
3.5	6.86	19	1.45
4	6.03	20	1.39
4.5	5.38	22	1.28
5	4.87	24	1.19
5.5	4.45	26	1.12
6	4.09	28	1.06
6.5	3.80	30	1.00
7	3.54	35	0.89
7.5	3.32	40	0.81
8	3.13	45	0.74
8.5	2.96	50	0.69
9	2.80	55	0.64
9.5	2.77	60	0.61
10	2.55	70	0.56
11	2.43	80	0.52
12	2.16	90	0.48
13	2.01	100	0.46

Derksom f. Ex. 11 Cubit=Centimetres Mælk maa sættes til 100 Cubit=Centimetres Vand, for at man ei skal kunne see Omkredsen af Børghjets Flamme gennem Glasproveren, holder Mælken 2.43 pCt. Fedtstof.

2. I Frankrig, især i de sydlige Provinser, er det Skik at klippe og svide Haarene paa Lastdyr, især paa Mulestær, men ogsaa paa Heste, ja det anvendes endogsaa paa ædle Luxusheste. At gjøre det godt er en Kunst, som Ruste og Staldkarle maa øve sig i. Derfor læres denne Kunst ved Skolerne, og jeg har seet den anvendt i Carpentras, hvor der tæt udenfor Byen findes et keiserligt Hingstedepot og en

Landbrugsskole for Bondesønner (en større Have i Udkanten af Byen staaer i Forbindelse med Institutet, for at Eleverne ogsaa kunne øves i hvad der hører til Træskole, Kjøkkenvæxter m. m.). Foruden flere andre Lærere er der ansat en Berider ved Skolen, og det er nærmest denne dygtige Mand, som jeg skulder det Kjendskab, jeg fik, til Maaden at svide Haarene paa. Jeg var forbauset over at see næsten alle Mulaesler i det sydlige Frankrig ragede over hele Kroppen, med Undtagelse af Bugen, men kunde ei faae Oplysning om Aarsagen, før jeg kom til Carpentras; der forklarede og viste man mig, at Haarene først klippes over en Messinglam, og derpaa svides Skaarkammene med en svag Spiritusflamme. Operationen skeer til forskjellige Aarstider, men især om Efteraaret i September Maaned, saa Haarene kunne voxe lidt ud før Vinteren. Hensigten skal være dels at holde Huden ren uden megen Striglen (og denne Magelighed antager jeg for Hovedsagen), dels at Dyrene, naar de ere blevene vaade, være sig af Sved eller Regn, kunne tørres desto hurtigere. Jeg antager rigtignok ikke, at vi ville anvende denne Methode til Kjøreller Rideheste og endnu mindre til Arbeidsheste, men maaskee til Køer og Kvier. Naar Arbeidshestene i vort kolde Klima fik mindre Haar paa Kroppen, vilde Afvevlingerne i vor Temperatur upaatvivlelig medføre Forkølelser og gjøre Skade. Anderledes forholder det sig med det Hornkvæg, der om Vinteren sjældent eller saa godt som aldrig kommer ud af den lune Stald; for dette vil det ikke blive noget Savn, om Haarene klippes og svides nær til Huden. Som bekjendt, trives Dyrene bedst, naar Huden kan uddunste frit, og Porerne ikke stoppes af opsamlet Støv, og denne Hensigt opnaaes just ved Klippingen af de i Sommerens Løb udvoksede lange Haar. Det er især Ungkreaturerne, som, jeg troer, ville have Nytte af en saadan Behandling, fordi disse ofte plages af Lus, som ved Svidningen bortffjernes lige saa sikkert som ved de ellers brugelige Arsenikbade, og Ilden er dog altid mere tilraadelig end en saa farlig Gift. Den til Haarenes Svidning udstillede Maskine er beregnet

paa Anvendelse af Gas som Brændmateriale og kan selvfølgelig ikke blive almindelig brugt. Derimod kan man kjøbe de Redskaber, som endnu bruges almindelig i Frankrig, hos Larbaud i Faubourg St. Honoré Nr. 38 i Paris; nemlig en trum Sax, en Messingkam og det saakaldte Bruloir, der bestaaer i et vistedannet Instrument (omtr. $\frac{1}{6}$ af Cirkelen), hvilket tilligemed et dertil fæstet Haandtag er gjort af Blik og indvendig hult. Paa Randen af Cirkelen er anbragt Jerntænder til at strabe med, aldeles som paa en Strigle, og i Kanten af selve Buen en Mængde fine Huller, hvorigjennem den Spiritus, hvormed Instrumentet fyldes igjennem en egen Ventil, strømmer ud ligesom fine Radier. Naar disse Spiritusstraaer antændes, danne de en overmaade tynd Flamme, varm nok til at svide Haarene, men ikke saa varm, at den bliver pinlig for Dyrene, der forholde sig fuldkommen rolige under Operationen, naar man blot ei lader Buen virke for længe paa et og samme Sted. Jeg har selv kjøbt og prøvet de omtalte Redskaber og troer at turde anbefale dem som praktiske.

3. Ved den silkeagtige Uld, som er udstillet under Navn af „Gaux de Mauchamp“ staaer anmærket, at den i 1828 (?) er bleven frembragt i Frankrig af Hr. Gaux (Junincourt i Departement de l'Alsine). Da denne Uld har opnaaet en fortjent Berømmethed, og da Dyrene ere søgte og meget kostbare, kan dens Oprindelse, som jeg ganske tilfældigt har været Vidne til, maaskee ikke være uden Interesse. Det var i Foraaret 1829, at jeg bereiste Sachsen for at være behjælpelig ved Indkjøbet af Electoralskaar til Sverige; ved denne Leilighed kom jeg ogsaa til Ostro-Borwerck, en Gaard tæt udenfor Dresden. Der holdtes især Koer til Byens Forsyning med Mælk; men ved Siden af dem ogsaa en lille Stamme af mindre ædle Faar. I denne Flok var der et Par Aar isorveien efter Merinos Forældre faldet to Lam, som ved et forunderligt Spil af Naturen havde en Bellsdning af glatte Haar med stærk Glands istedetfor krollet Uld. Man knyttede strax store Forventninger til de

Resultater, der skulde kunne opnaaes ved at frembringe Uld af en saa skinnende Glands (jeg har i mange Aar gjemt Prøver deraf), og man vilde ikke sælge Dyrene for nogen Pris. Stammen blev formeret, og, om jeg ikke tager Feil, var det i 1831, at jeg saa en halv Snes Stykker af dem paa samme Sted; men da var maaft kommen til den Erkjendelse, at Uldhaarene filtede sig saa tæt, at de ikke kunde stilles ad med Karter, og man havde derfor kasseret Produktet og udbød Faarene til Salg. Det er mig bekendt, at denne lille Stamme gik til Frankrig for en Spotpris, og det er mere end sandsynligt, at den er Oprindelsen til de nuværende Mauchamps. Men det bliver ligesuldt Graug's store Fortjeneste at have benyttet det førnævnte i og for sig daarlige Naturprodukt til Blanding med franske Merinosfaar paa en saadan Maade og med et saa hensigtsmæssigt Udvalg af Tillægsdyr, at hans Faar nu give den udmærkede Uld med Silkeglands, hvoraf en smuk Prøve er fremlagt paa Udstillingen. Jeg har saa meget hellere villet gjøre denne Meddelelse, fordi det beviser, hvad jeg for min Del heller aldrig har betvivlet, at det er (for os uforklarlige) Naturspil, som gjøre det muligt for Avægavleren, ved en rigtig Afbenyttelse, at danne nye Racefuldkommenheder hos Husdyrene. Den største Vanskelighed ligger som oftest i at kunne skjelne imellem de Egenskaber, der ere Naturspil, og dem, der træde frem som Følge af „Blod“, det vil sige Egenskaber, som have været skjult tilstede hos Forældrene i to eller flere Generationer og nu atter komme tilsyne ved Arv.

Til Slutning endnu en Bemærkning. Der findes i Nærheden af Paris flere keiserlige Gaarde (*fermes imperiales*), som skulle være godt organiserede og have gode Besætninger. Dem havde jeg ønsket at see, og jeg prøvede derfor at gjøre Hr. Visserant min Opvartning — *Ministre de la maison de l'Empereur et des beaux arts* — samme Mand, der ved Landmandsforsamlingen i Odense viste os Danske en saa smuk Opmærksomhed. Inde paa Slottet *Louvre* viser nys-

Sreg Kadi

nævnte Overskrift over en af Opgangene i Stueetagen (i Nærheden af den store Port), hvor hans Kontor er. Tisferant selv var paa Reiser, da jeg søgte ham, men hans „Souschef“ viste mig den mest imodkommende Opmærksomhed, og det var kun Mangel paa Tid og, jeg kan gjerne tilføie, Mangel paa Kræfter, som afholdt mig fra at besøge nogle af de interessante keiserlige Gaarde, af hvis Besætning jeg ifkun saae smukke Merinosfaar fra Ferme de Vincennes udstillede paa Den Billancourt. Dette har jeg ikke villet undlade at anføre for at vise mine Kolleger den Bei, der formodentlig vil være den sikreste til at faae godt Agerbrug at see i Nærheden af Paris.

3 Mai 1867.

Danmarks Tekniske Bibliotek

mu 007060793

300003129342